

демократичної держави, в якій реально будуть забезпечуватися права і свободи громадян [4].

Отже, забезпечення публічної безпеки та порядку, дотримання й захист прав, свобод людини і громадянина від будь-якого незаконного зовнішнього втручання зі сторони органів державної влади, створення безпечного середовища для комфортного існування, викорінення явища злочинності, побудова цивілізованого суспільства є першочерговими завданнями кожної держави, яка прагне стати членом світового співтовариства.

Список використаних джерел:

1. Конституція України, прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 р. № 776/97-ВР.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97%D0%B2%D1%80#Text>
3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII / Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38-39.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Прієшкіна О. В. Забезпечення прав людини в Україні: стан та перспективи. Наукові записки НаУКМА. 2017. Том 200. Юридичні науки: Виступи учасників науково-практ. конф. «Верхвенство права та місц. самоврядування в Україні», 16 груд. 2016 р. с. 110-114. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/Prieshkina_Zabezpechennia_prav_liudyny.pdf

ДІДОВЕЦЬ Ярина, здобувач ступеня вищої освіти магістра, Навчально-наукового інституту №2, Національної академії внутрішніх справ

ЧЕРНЯВСЬКА Олена, здобувач ступеня вищої освіти магістра, Навчально-наукового інституту №2, Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

ПЕНДЮРА Максим, завідувач кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ЗАГРОЗИ СУБКОНВЕНЦІЙНОЇ ВІЙНИ

Час швидко змінюється, а разом з тим і методика ведення операцій у військовій сфері. На сьогодні війни ведуться не лише ракетами і танками, а й

багатьма іншими способами. Війни сьогодення можна описати трьома широкими термінами, які прийшли до нас із термінології США: звичайна війна (англ. Conventional Warfare), гібридна війна (Hybrid Warfare) та субконвенційна війна (Sub-conventional Warfare), про яку далі буде йти мова.

Звичайна або конвенційна (традиційна) війна – форма війни, що ведеться з використанням звичайного озброєння та військової тактики між двома або більше державами у відкритій конфронтації за нормами міжнародного права: дотримання прав учасників конфлікту, військовополонених, цивільного населення [3]. Положення конвенційної війни описуються у Гаазьких Конвенціях, Женевських Конвенціях про захист жертв війни 1949 р. і Додаткових Протоколах до них 1977 р., резолюціях Генеральної Асамблеї ООН й інших міжнародних документах. Однак, примушуючи супротивника до капітуляції, одна або обидві сторони можуть вдаватися до неконвенційних військових тактик.

Субконвенційна війна є формою, при якій її організатори визначають реалізацію своїх цілей шляхом підпільної роботи з місцевим населенням та партизанами, щоб примусити, зірвати або повалити існуючу владу. Агресивно налаштованих окупаційних сил, які приймають характерні державам ознаки, наразі багато по всьому світу. Метою субконвенційної війни є зменшення військового потенціалу противника, тактика нетрадиційних методів ведення бойових дій, спроба досягти військової перемоги шляхом згоди, капітуляції, або таємної підтримки однієї зі сторін існуючого конфлікту. Термін «субконвенційна війна» був вперше представлений у 1960-х роках. Вона виражалась у формі чогось середнього між миром і повномасштабним використанням зброї в звичайній війні. При цьому відбувався дипломатичний, економічний і психологічний тиск. Субконвенційна війна у розумінні однієї нації може означати тотальну війну для іншої. Основними чинниками, які сприяють субконвенційній війні, є невинуваті зміни, невдоволення, насильство та нестабільність у державі. Вони у сукупності створюють середовище, сприятливе для застосування субконвенційної війни.

Деякі країни визначають субконвенційну війну як «політико-військове протистояння між встановленою владою (державою) та організаціями/групами людей із зовнішньою допомогою або без неї, що виходить за рамки законної, рутинної, мирної боротьби/агітації. Воно ведеться за допомогою ряду засобів із застосуванням політичних, релігійних, економічних, соціальних, культурних, психологічних, інформаційних і військових інструментів».

Форми субконвенційної війни (або у розрізі видів військових конфліктів – усі заходи, вжиті одним або обома супротивниками, окрім заходів звичайної війни) [1]:

- внутрішньодержавна – коли ситуація у державі спалахує, внаслідок низки місцевих факторів та наявності ворожо налаштованих проти держави груп суспільства, які згодом підтримують інші країни;

- міждержавна – коли одна держава є очільником субконвенційної війни в іншій державі, спонсоруючи різні групи населення проти державної влади.

Можна визначити наступні основні характеристики субконвенційної війни [3]:

- Знижують інтенсивність бою або є результатом цього. Це сильно обмежує військові можливості та шанси на швидкий успіх. У Шрі-Ланці було зумовлене вимогою обмежити цивільні збитки, які серйозно ускладнювали виконання миротворчих завдань.

- Відсутність впізнаваного ворога. Він або невидимий, або знаходиться «в тіні». Його організація і тактика дій можуть не бути чітко помітним і не демонструється їх послідовність або формалізована схема.

- Акцент на психологічну війну. Ворог, щоб заручитися підтримкою та симпатією населення і щоб деморалізувати регулярні сили, веде невинну психологічну війну. Пропаганда може здійснюватися навіть з нейтральних країн, на території яких дії сил захисту зображуються як нелюдські або як варварство.

- Тривалий характер такого конфлікту. Субконвенційна війна може бути продовжена на невизначений період. Поразки чи перемоги ніколи не є однозначними чи вирішальними. Тривала, здавалося б, безглузда війна, в якій чергуються періоди спокою та інтенсивних військових дій, може підірвати моральний дух навіть найкращої армії світу.

- Повстанці і терористи субконвенційної війни незмінно зберігають ініціативу, оскільки вони можуть змінювати цілі, спосіб дії, відкладати їх на тривалий час, у випадках коли загнані в кут або різко активізуватися, коли тиск силовиків слабшає. Терористи, зокрема, обирають цілі навмання і не дотримуються жодних конвенцій цивілізованого світу.

Основною метою обох сторін у субконвенційній війні є вплив на сприйняття та лояльність цивільного населення. Цього можна досягти через переконання чи примус, але завжди з метою позбавлення опонента підтримки більшості. Важливим при цьому є запобігання боротьби цивільного населення, які чинять супротив, шляхом проведення виборів, надання гуманітарної допомоги, захисту певної верстви суспільства. Умови, за яких вступає в дію сила і примус є нечіткими, а тому, командує, які мають певну свободу дій, не завжди дотримуються загальновстановлених правил ведення війни.

У 2014 році російська федерація частково досягла своїх цілей на сході України шляхом поєднання прямих військових дій, таких як залучення військових контрактників, надання повноважень місцевим воєнізованим формуванням та різноманітних видів не прямих військових інструментів, включаючи примусову дипломатію, кібератаки, пропаганду, дезінформацію та економічний тиск, не визнаючи фактичного вступу у відкриту війну зі Збройними силами України [2]. Для опису даного способу ведення війни росією західні наукові, політичні кола та мас-медіа використовували багато різних термінів, включаючи «політичну війну», «нетрадиційну війну», «підривної діяльність», «тіньову війну», «війну нового покоління» Зокрема, НАТО, ЄС і деякі західні країни прийняли термін «гібридна війна» у своїх стратегічних і

політичних документах [4]. Проте повномасштабне вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року чітко показало, що визначення «гібридної війни» та акцент саме на «гібридних загрозах» призвів до недооцінки ролі звичайних військових сил у сучасних конфліктах. На сьогодні доцільним є зазначення застосування субконвенційних методів війни, що становлять майже таку ж загрозу як і звичайні військові дії. Варто зазначити, що субконвенційна війна може бути пристосована спеціально до операційного середовища, і при розумному її застосуванні може використовуватись для протистояння окупаційній владі. Субконвенційна війна застосовується з метою економії сил у контексті великої звичайної війни, що може виражатись у підтримці повстань задля повалення та протистояння іноземній окупаційній владі у разі неможливості контролювати та захищати суверенну територію.

Превентивна діяльність щодо субконвенційних війн має забезпечуватись дворівневою розвідувальною системою. На нижньому рівні для забезпечення тактичної розвідки повинні застосовуватись ефективні методи контррозвідки та на вищому рівні – ефективна і всебічна розвідка має зосереджуватися на забезпеченні завчасного інформування при зародженні субконвенційних війн. Навчальні заклади мають при підготовці офіцерів забезпечувати їх готовність до викликів такої загрози [3]. Для того, щоб стримати ситуацію субконвенційної війни, необхідними є спеціалізована доктрина, плани та відповідне навчання, що включатиме: визначення потенційної площі субконвенційної війни, інтеграцію цивільних і військових установ, створення інтегрованої розвідувальної мережі, створення спеціального осередку при Генеральному штабі, спеціалізоване навчання у військових установах.

Список використаних джерел:

1. Sub-Conventional or Low Intensity Conflict? Gurmeet Kanwal Types of Wars”, Indian Army Doctrine, Chapter 1, Section 5, HQ Army Training Command, Shimla, October 2004, pp. 16-23, URL: www.indianarmy.nic.in/
2. HomeAuthor's DeskDifference Between Conventional Warfare, Sub-Conventional Warfare and Hybrid Warfare
3. Difference Between Conventional Warfare, Sub-Conventional Warfare and Hybrid Warfare, Shantanu K. Bansal
4. NATO`s Response to Hybrid Threats. (2017). NATO Secretary General Jens Stoltenberg at the inauguration of the European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats. Finland. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_156338.htm